

הפתח הלבוי

ב' תשרי ה'תשע"ה 26.9.13

מגזין מס' 298

ראש השנה/שבת שובה פרשת האזינו
קשר-שבועי מאת הרב יאיר כלב

חמישה דרכים ואופנים בעבודת התשובה

אמר הרב המגיד ממעזריטש תורה - ושבתה עד הוי'ה אלוקיך, וביאר כי עבודת התשובה צריכה להיות עד אשר "הוי'ה", שהוא למעלה מהעולמות, יהיה "אלוקיך". תלמידו, הרב זושא מאניפולי, אמר כי הוא אינו יכול להגיע למעלת תשובה כזו, ועל כן יחלק את התשובה לחלקים, כי תשובה - ראשי תיבות [של חמישה פסוקים]:

ת', תמים תהיה עם הוי' אלוקיך; ש', שיויתי ה' לנגדי תמיד; ו', ואהבת לרעך כמוך; ב', בכל דרכיך דעהו; ה', הצנע לכת עם ה' אלוקיך.

(על פי 'היום-יום' ג' תשרי)

על כך אמר אדמו"ר הרשב"י:

הינה הכלי ל"ואהבת את ה'", ומבואר במאמר חז"ל "כל שרוח הבריות נוחה הימנו, רוח המקום נוחה הימנו". עבודת התשובה בסיבת לב טוב.

(על-פי 'היום-יום' ו' תשרי)

בכל דרכיך דעהו

האדם השם לבו ודעתו על כל הנעשה עימו ומסביב לו, רואה הוא אלוקות במוחש. וכמו שאמר אדמו"ר האמצעי ביתרונם של בעלי העסקים על יושבי-אוהל (בני תורה) בענין ראיית אלוקות במוחש, שכן בעל עסק רואה כי הפרנסה מזומנת לו מן השמים. זו היא עבודת התשובה הבאה מראיית השגחה-פרטית.

(על-פי 'היום-יום' ז' תשרי)

הצנע לכת עם ה' אלוקיך

זהירות שלא תהיה שום בליטה, וכמאמר 'לעולם יהא אדם ערום ביראה', וענין הערמומיות ('ערום') הוא שלא יהיה ניכר כלל על האדם מעלתו האמיתית. ידוע שכמה מהחסידים הראשונים היו מסתירים עצמם ואם התגלו היו מצטערים. וזוהי עבודת התשובה הבאה מהצנע לכת.

(על-פי 'היום-יום' ח' תשרי)

תיבת 'תשובה' צרופה מחמש אותיות, אשר כל אחת מהן הינה דרך ואופן בעבודת התשובה. ואלו הם חמשת האופנים, אשר באים כולם מן הכח אל הפועל על ידי עבודת התפילה:

תמים תהיה עם ה' אלוקיך

עבודת התשובה הבאה על-ידי התמימות. כמה בחינות ומדרגות בענין התמימות, וביחס אל התשובה, הבחינה העולה על כולנה היא תמימות הלב - הנקראת 'רצינות' - כשם שנאמר אודות אברהם אבינו, "ומצאת את לבבו נאמן לפניך".

(על-פי 'היום-יום' ד' תשרי)

שיויתי ה' לנגדי תמיד

שם הוי'ה מורה על התהוות העולם והתהוות הנבראים, אשר התהוות הבריאה כולה וחיותה הוא בדרך אין ערוך מאין ליש. זו היא עבודת התשובה הבאה למי אשר תמיד לנגד עיניו ענין ההווה של העולם ומלואו.

(על-פי 'היום-יום' ה' תשרי)

ואהבת לרעך כמוך

כאמרתו של רבנו הזקן בעל התניא, אשר אהבת ישראל

לוח שיעורים

לא רק קביעות בזמן אלא גם קביעות בנפש... (אדמו"ר הזקן) - היינו שיש לקבוע עתים ללימוד התורה, ליצור 'דופק לימודי' קבוע, ביום ובשעה, עד אשר יגלה האדם כי, לאמיתו של דבר, התורה היא לחם חוקו ומזון הנפש.

בימים האלה מקיים הרב כלב שיעור שבועי קבוע אחד בלבד מידי יום חמישי בשעה 20:30 בדיוק! במושב חמד שבמרכז הארץ, על הכביש (מס' 412) המוביל מבית דגן לאור יהודה. השיעור גם משודר בזמן אמת בשידור חי באינטרנט, באתרנו: www.tanyaor.com.

שימו לב: בימי חמישי אשר יחולו בראש השנה, בחג הסוכות ובשמחת תורה לא יתקיימו שיעורים.

התכנסות (כיבוד ושתייה קלה מ-20:00) במושב חמד, רח' הזית 83 בבית הכנסת שבחצר משפחת שרעבי. לפרטים נוספים: שי גרציק 052-4-446-144.

[בכניסה למושב חמד - ישר עד הכיכר, בכיכר שמאלה לרח' הזית - לקראת סוף הרחוב, לפני הכיכר הבאה - הזית 83 מצד שמאל]. חניה בשפע מאחורי בית הכנסת שבהמשך שביל הכניסה לחצר.

לחיות עם הזמן... (אדמו"ר הזקן) - היינו שבכל זמן וזמן מתרחשת פתיחת שער רוחני,

דרכו יורדים לעולם הזה אור ושפע מיוחדים, אשר יש להכין כלים כדי לקלוט 'גשמי ברכה' אלה ולתרגמם למעשים עד אשר תואר, באופן ממשי, סביבתנו המיידית בגוון המסוים של נתינת הכח הטמונה באותו זמן.

הראש של השנה

בא' בתשרי נשלמה בריאת העולם ולכן נקבע יום זה לראש השנה. כשם שראש האדם מפעיל את כל הגוף, כך בראש השנה נקבע כל מה שיתרחש בכל ימות השנה הבאה עלינו לטובה.

ראש השנה ביום בריאת האדם

א' בתשרי אינו רק היום הראשון של השנה לפי מנין השנים בלוח היהודי, אלא גם ה'ראש' שלה. מדוע נקבע א' בתשרי כיום הראשון של השנה; והלוא מנין החודשים מתחיל בחודש ניסן, שנקרא בתורה החודש הראשון? א' בתשרי הוא היום הראשון להשלמת בריאת העולם - "זה היום תחילת מעשיך זכרון ליום ראשון". ביום זה השלים הקב"ה את כל מעשי בראשית, שהחלו מכ"ה באלול, ונמשכו במשך ששה ימים. ביום השישי נשלמה הבריאה בבריאת האדם הראשון (נזר הבריאה), ואותו יום ראש השנה היה.

כשם שראש האדם מפעיל את כל הגוף, כך בראש השנה נקבע כל מה שיתרחש במשך השנה כולה, כמו שנאמר: "עיני ה' אלוך בה מראשית שנה ועד אחרית שנה" - מראש השנה נידון מה יהא בסופה ולכן נקרא יום זה "יום הדין".

יום הדין - בעיקר בנוגע לפרנסה הגשמית

ההכנה לראש השנה מתחילה בחודש אלול, שהוא חודש הרחמים והסליחות. במיוחד מרבית בסליחות ביום שלפני ראש השנה, ערב יום הדין, כדי שניכנס לראש השנה עצמו לאחר בקשת הסליחה והמחילה מאת הקב"ה, ולאחר שקבלנו על עצמנו החלטות טובות - לעשות אך טוב וחסד מכאן ולהבא. כך אנו נכנסים ליום הדין כבעלי תשובה שהקב"ה מוחל להם על עוונותיהם.

המותר והאסור ביום טוב

בספר ויקרא (כג, כד) נאמר: "בחדש השביעי באחד לחדש יהיה לכם שבתון". בראש השנה, כבשאר מועדי ישראל, אסורה המלאכה כפי שאסורה היא ביום השבת. עם זאת, גם בחג עצמו, מותרות לצורך החג מלאכות הקשורות לצרכי הגוף (בעיקר לצורך אכילה). מלאכות אלה מוגדרות בהלכה "מלאכת אוכל נפש" (כגון לישא, אפייה, שחיטה ובישול), שנאמר: "אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם". כמו כן מותרת בחג הוצאת חפצים מרשות לרשות וכן שימוש באש (ההדלקה נעשית אך ורק מאש בוערת, ולא על ידי הצתת אש חדשה). דינים אלה מפורטים בשולחן ערוך ובקיצור שולחן ערוך, הלכות יום טוב (סימן צח).

ראש השנה ועשרת ימי תשובה

יום רביעי כ"ט באלול, ערב ראש השנה

בקריאת שמע שעל המיטה, ביום שלישי בלילה אור ליום רביעי, אומרים תחנון.

בסליחות אומרים תחנון (=וידוי) אפילו לאחר עלות השחר, אבל לא בתפילה.

היום אין תוקעים בשופר, ומי שלא הספיק להתלמד, יעשה זאת בחדר סגור.

אחרי התפילה אומרים 'סדר התרת נדרים' (כמובא בסידורים), במניין עשרה אנשים כשרים (ולכל הפחות צריך שיהיו לפניו שלושה).

עורכים מגבית ומחלקים 'צורכי החג' לראש השנה ולכל חגי תשרי לזקוקים לזה (בדומה ל"מעות חיטים" קודם חג הפסח).

נוהגים לכתוב פ"נ (=פדיון נפש) (הנשואים - כמובן בחגירת אבנט) עבורו ועבור בני ביתו לבקשת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה. להניחו בין דפי מאמר, קונטרס וכו' של הרבי מליובאוויטש ולשלחו (אם באפשרי - בו ביום) על מנת לקראתו על הציון.

נוהגים להשתטח על קברי צדיקים, והנמצאים בקירוב מקום משתטחים על ציון כבוד קדושת אדמו"ר מהוריי"צ נשמתו עדן וכבוד קדושת אדמו"ר נשיא דורנו.

עירוב תבשילין: נוטל פת שלמה בשיעור 'כביצה', עם תבשיל חשוב כגון בשר או דג בשיעור 'כזית', ויתן בידו של אחר (לכתחילה - מזכים על ידי אדם זר בן מצוות, ולא על ידי בנו או בתו, אפילו גדולים, אם הם אוכלים משלו) לזכות על ידו לכל הקהל, ואומר: "אני מזכה לכל מי שרוצה לזכות ולסמוך על עירוב זה". הזוכה מגביה את העירוב טפח מן המקום שהיה מונח עליו, אפילו אם הניחו על ידו המוגבהת באוויר, וחוזר ונוטל את העירוב מיד הזוכה, ומברך: "אשר קידשנו במצוותיו וציוונו על

מצות עירוב". ואומר: "בדין..." המופיע בסידורים. מי שאינו מבין ארמית, צריך לומר בלשון שהוא מבין. תוכן הענין: "בעירוב הזה יהיה מותר לנו לאפות, ולבשל, ולהטמין חמין, ולהדליק נר, ולתקן, ולעשות כל צרכינו מיום טוב לשבת, לנו ולכל ישראל הדרים בעיר הזאת".

מסתפרים, וטובלים במקווה טהרה לכבוד החג. משעה אחת קודם תפילת המנחה עד תפילת ערבית במוצאי ראש השנה, ישקוד כל אחד ואחד באמירת תהילים לילה ויום.

הנוהגים לתת צדקה בכל יום, יתנו היום גם עבור שני ימי ראש השנה.

לפנות ערב לובשים בגדים נאים וחשובים, ויודעים שהקב"ה עושה לנו נס לשפטנו במידת הרחמים.

אין לובשים ה'קיטל', גם לא הש"ץ והתוקע. אלא ביום הכיפורים.

מדליקים את נרות החג בזמן הנקוב בלוחות, כמו בערב שבת. מי שלא הדליקה אז, תדליק בלילה לפני הסעודה (מאש הדולקת לפני החג). גם הפעם מברכת אחרי ההדלקה. הברכות בהדלקת הנרות: "להדליק נר של יום הזיכרון", ו'שהחיינו'. איש המדליק, לא יברך 'שהחיינו'.

יש להכין נר גדול (כמו נר נשמה) כדי שיהיה אפשר להדליק ממנו את נרות ליל ב' דראש השנה.

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע נהג לקבל על עצמו הידור נוסף לפני כל ראש השנה. וכהוראה כללית נאמר: "בכל ראש השנה צריך כל אחד לקבל על עצמו זהירות יתירה [הידור] במצות עשה, וזהירות בסייג של לא תעשה, וזהירות יתירה בהנהגה טובה".

עיקר עבודת ראש השנה היא בקבלת עול מלכות שמים, ולכן עבודת היום היא בעבודה הנראית כפשוטה: באמירת תהילים כל הזמן. יש למעט בשינה בשני לילות

גם אם יש על השולחן תמרים או רימונים, שהם משבעת המינים, הורה הרבי לברך 'בורא פרי העץ' על התפוח דוקא.

ההנהגה בפועל וההוראה לרבים – לכוון בברכת 'העץ' לפטור בברכה זו גם את רסק התפוחים שאוכלים בקינוח הסעודה.

בהמשך לזה, אוכלים רימון וראש איל (למעשה – ראש דג. וצריך לבדקו בעוד מועד מתולעים), אבל אין אומרים 'הי רצון' כי אם רק על התפוח.

רבותינו נשיאינו מיעטו ביותר בדיבור בימי ראש השנה, כולל בעת הסעודות, ובפרט ביום הראשון.

מי ששכח לומר 'עלה ויבוא' בברכת המזון, ונזכר קודם שהתחיל 'הטוב והמטיב' – אומר "ברוך... אשר נתן ימים טובים... את יום הזיכרון הזה, ברוך... מקדש ישראל ויום הזיכרון". בלילי ראש השנה אם התחיל ברכת 'הטוב והמטיב', ואפילו תיבת 'ברוך' בלבד – חוזר לראש ברכת המזון.

בברכת המזון של ראש השנה, לפני 'הרחמן' של ראש השנה אומרים 'הרחמן' של יום טוב.

בסוף ברכת המזון, אומרים "עושה שלום..." (ולא "השלום" כבתפילה).

יום חמישי, ראש השנה א' בתשרי

בימי ראש השנה טובלים במקווה טהרה בשחרית קודם התפילה, כבכל שבת ויום טוב.

שחרית – הבריאים אינם טועמים וגם אינם שותים מאומה עד אחר התקיעות וסיום התפילה.

מנהג ישראל תורה, לעשות מאמצים גדולים ביותר, שכל ילד יהיה בימי ראש השנה משך זמן בבית הכנסת, וישתתף – בהתאם לגילו – בתפילות וברכות, ישמע תקיעת שופר, יענה 'אמן', ו'אמן, יהא שמיה רבא'.

יכוון המברך להוציא את השומעים ידי חובתם בברכות ובתקיעות, וגם השומעים יכוונו לצאת ידי חובתם, ולא

אלו ככל האפשרי ולהיזהר מדברים בטלים עד קצה האחרון, גם משיחות איזה שיהיו (כהעבד אשר אין לו זמן אף רגע לשבות ממלאכת אדונו, או כבן הטרוד בשמחת קבלת פני אביו).

לפני תפילת ערבית אומרים תהילים. בשנים מסויימות, לאחר אמירת תהילים זו, החל הרבי מליובאוויטש נשיא דורנו לנגן "אבינו מלכנו".

ערבית – בסיום תפילת שמונה עשרה אומרים "עושה השלום (בתוספת ה' הידיעה) במרומיו", וכן בסיום הקדיש.

לאחר תפילת ערבית כל אחד אומר לחברו: **לשנה טובה תכתב ותיחתם**, בלשון יחיד דוקא. דהיינו, גם לאנשים נכבדים שנוהגים לפנות אליהם בלשון רבים.

קידוש – מי שבירך 'שהחיינו' בהדלקת הנרות, לא יברכנה שוב בקידוש.

"מצוה לאכול ולשתות ולשמוח בראש השנה. אמנם לא יאכלו כל שובעים, כדי שלא יקילו ראשם ותהא יראת ה' על פניהם".

בכל סעודות ראש השנה טובלים **פרוסת המוציא בדבש**, אבל מניחים מלח על השולחן.

בהתוועדויות של ראש השנה היה הרבי טובל פרוסה אחת בדבש, ולאחר מכן עוד פרוסה במלח.

טבילת פרוסת 'המוציא' בדבש, וכן טבילת התפוח בדבש – שלוש פעמים.

בתחילת הסעודה של לילה זה, לאחר הטעימה מפרוסת המוציא, אוכלים תפוח מתוק בדבש. **וכך נהג הרבי:** המתין עד שיגיעו גם הרימונים לשולחן, ואז נטל את התפוח ביד ימינו, בקליפתו. חתכו לחלקים, טבל חלק אחד (ג' פעמים) בדבש, ורק אז בירך עליו 'בורא פרי העץ', ואחר הברכה קודם האכילה אמר: **"יהי רצון מלפניך (ללא ה' אלוקינו ואלוקי אבותינו) שתחדש עלינו שנה טובה ומתוקה"**.

יענו "ברוך הוא וברוך שמו".

במשך ימי ראש השנה, משתדלים (על פי הוראת הרבי מליובאוויטש) לזכות רבים מאחינו בני ישראל בשמיעת קול שופר, דהיינו לברך ולתקוע להם סדר התקיעות דמיושב כהלכתו, ובמיוחד חיילים ושוטרים, והנמצאים בבתי אבות, בתי רפואה ובתי הסוהר.

קידוש: "תקעו... לאלוקי יעקב", סברי מרנן, וברכת הגפן (בלבד).

נוהגים שלא לישון בראש השנה ביום, והיושב בטל הרי זה כישן.

תשליך: אחר תפילת מנחה, לפני השקיעה, הולכים מחוץ לעיר אל באר המים או מעין ואומרים 'סדר תשליך' (המודפס בסידורים ובמחזורים), ואחר כך מנערים שולי הטלית קטן. אם כבר שקעה החמה, ניתן לומר תשליך עד הלילה. מי שלא הלך לתשליך בראש השנה, יכול ללכת ב'ג מידות' (ח' תשרי).

ערב שישי, ליל ב' ראש-השנה, ב' בתשרי

ערבית – לפני תפילת ערבית אומרים תהילים.

זמן הדלקת נרות הערב – **רק בלילה, לאחר צאת הכוכבים**, מאש הדלוקה לפני ראש השנה. מברכים (לאחר ההדלקה): "להדליק נר של יום הזיכרון", ו'שהחיינו'.

בעת הדלקת הנרות נוהגים להניח לפני המברכת פרי חדש ובעת ברכת 'שהחיינו' מסתכלת בו, ותדליק את הנרות סמוך לקידוש ממש. אם היא לובשת לראשונה בגד חדש, אינה צריכה פרי חדש ואז יכולה להפסיק בין הדלקת הנרות לבין הקידוש. ואם אין לה פרי או בגד חדשים – בכל זאת תברך 'שהחיינו'.

נוהגים להניח פרי חדש לפני המקדש ובעת ברכת 'שהחיינו' מסתכל בפרי חדש, או שלובש בגד חדש, ואם אין לו – מכל מקום יברך 'שהחיינו'.

את הפרי החדש אוכלים קודם נטילת ידיים לסעודה. בליובאוויטש נהגו, וכן הקפידו רבותינו נשיאינו, לאכול כזית ולברך ברכה אחרונה (רק על הפרי ולא על היין). דברים הנאכלים לסימן טוב, הם רק בלילה הראשון.

סיום החג

לשון הרבי מליובאוויטש נשיא דורנו: "ואני בהצעת, אשר גם כל אחד ואחד ינהוג כן, לחבר שעות של ראש השנה והתחלת מוצאי ראש השנה בלימוד החסידות, ובשביל אשר סללו לנו נשיאינו – יומשך גם לנו בכל עניינינו אור החסידות עד למטה מטה". הרבי בעצמו (החל משנת תשי"ב) נטל ידיו לסעודה, הוא והקהל, בכל ראש השנה לקראת צאת החג לעת ערב. במשך ההתוועדות הורה לנגן ניגונים מכל הנשיאים, ואמר מאמר דא"ח (דברי אלוקים חיים – מאמר חסידות) נוסף לשיחות וכו', ובו הזכיר מדברי כל הנשיאים.

עשרת ימי תשובה

בענין סיוע לצורכי החגים – אף על פי שכבר נתנו לכבוד ראש השנה, יש לבדוק שוב לאחר החג, שמא כעת (לאחר שנתעלה בראש השנה) עומד יהודי – בדרגתו עתה – במצב של "אין נכון לו", ולהשלים את כל החסר לו לצורכי החגים בימים הבאים.

בעשרת ימי תשובה אין אומרים סליחות, מלבד בצום גדליה שהוא תענית ציבור.

שבת קודש פרשת האזינו ג' בתשרי, שבת שובה

"כל עניני שבת שובה שייכים לכל אחד ואחת מישראל, האנשים והנשים והטף, כמנהג ישראל שבאים כולם לבית הכנסת ושומעים קריאת התורה וכו'".

שבת שובה – מתקנת ומעלה את כל שבתות השנה, כי התשובה דשבת תשובה היא נעלית גם מהתשובה דכל שבתות השנה.

גם אם התפללו רק שלושה מתענים. אם אין כנ"ל – אומר הש"ץ "עננו" בתוך ברכת "שומע תפילה".

מי שאינו מתענה אינו נעשה ש"ץ, ואם נעשה ש"ץ אומר "עננו" בברכת "שומע תפילה" כיחיד בתפילת מנחה.

בכל עשרת ימי תשובה אומרים 'אבינו מלכנו' הארוך בשחרית ובמנחה אחר נפילת אפיים, קודם "ואנחנו לא נדע".

ו' בתשרי – הוא יום השנה להסתלקות הרבנית הצדקנית מרת חנה ע"ה שניאורסון, בת הרבנית הצדקנית מרת רחל ובת הרב הגאון והחסיד ר' מאיר שלמה, אשת הרב הגאון והחסיד והמקובל ר' לוי יצחק, אמו של הרבי מליובאוויטש נשיא דורנו. נפטרה בשבת שובה תשכ"ה, בעלות המנחה, ומנוחתה כבוד בניו יורק. בנה, הרבי, נהג להתוועד ביום זה, וכן יסד על שמה "קרן חנה". ובהתוועדות ו' תשרי, כשחל בחול, נהג לערוך מגבית עבור קרן זו. כן נוסדו כמה מוסדות חינוך בארץ הקודש ובעולם הנקראים "בית חנה".

יום חמישי ח' בתשרי

במנחה אומרים תחנון.

יום שישי ט' בתשרי, ערב יום הכיפורים

מהיום ועד אחר ב' דראש חודש מרחשוון אין אומרים תחנון.

בשבת שובה יש להחליט החלטות טובות: להוסיף בכל עניני העבודה בתורה, עבודה וגמילות חסדים (כולל גם צדקה בדרך המותרת בשבת – ע"י הכנסת אורחים בסבר פנים יפות וכיו"ב).

בשבת שובה דורש הרב בפני הקהל מהלכות החג (חג הסוכות), "והעיקר – לדרוש ולהורות להם דרכי ה' וללמד להם המעשה אשר יעשון"...

ערבית – יש לזכור ולהזכיר לציבור את השינויים וההוספות שבתפילת עשרת ימי תשובה, וכן 'המלך הקדוש' בברכת 'מגן אבות'.

"ידוע אשר בלילה – החל מצאת הכוכבים עד אחרי חצות לילה – אין אומרים תהילים (ובכלל זה – שיעור תהילים החודשי)... לבד מראש השנה, עשרת ימי תשובה, יום הכיפורים והושענא רבה".

יום ראשון – ד' בתשרי – צום גדליה (נדחה)

גדליה בן אחיקם, שמונה על ידי מלך בבל לשלוט על שארית הפליטה שהותיר ביהודה, נרצח בג' תשרי ע"י ישמעאל בן נתניה בשליחות מלך בני עמון. רציחתו גרמה להגליית שארית הפליטה מארץ ישראל ונחשבה כחורבן בית המקדש עצמו (השנה ג' תשרי חל בשבת קודש ולכן הצום נדחה ליום ראשון).

בתפילת שחרית אומר הש"ץ (=שליח ציבור) "עננו" בברכה בפני עצמה, בין ברכת "גואל ישראל" ל"רפאנו",

(**התקשרות** | מעובד מתוך המגזין)

שבת שובה

נקודות בעיבוד קל מתוך שיחה של הרבי מליובאוויטש

מהי מעלת השבת

קביעות שנה זו היא באופן שמראש השנה נכנסים מיד לשבת תשובה. ויש לבאר את המעלה של שבת תשובה לגבי שאר עשרת ימי תשובה (שעליהם נאמר "דירשו ה' בהמצאו... בהיותו קרוב"), כולל גם לגבי ראש השנה שהוא אחד מעשרת ימי תשובה (שהרי המספר עשרת ימי תשובה הוא יחד עם שני ימי ראש השנה ויוהכ"פ) – שכשם שגדלה מעלת השבת על ימי החול, כך גדלה מעלת שבת תשובה על שאר הימים של שבוע זה (השבוע של עשרת ימי תשובה).

עליית ה'אורות' וה'כלים'

ההפרש בין ראש השנה לשבת הוא – שבראש השנה היא עליית האורות בלבד, ואילו בשבת היא עליית האורות עם כלים. וענינו בעבודת האדם הוא ההפרש שבין עבודה שמצד הנשמה ועבודה שמצד הגוף, והיינו, שראש השנה שבו היא עליית האורות, ענינו הוא עבודה שמצד הנשמה, ושבת שבו היא עליית הכלים, ענינו הוא עבודה שמצד הגוף.

עבודה שמצד הנשמה פירושה, שהגם שהנשמה עולה, מכל מקום, נשאר הגוף על עמדו, היינו, או שאינו עולה כלל, או שגם כאשר עולה, אין עלייתו בערך לעליית הנשמה; משאין כן עבודה שמצד הגוף פירושה, שהגוף עולה באותה המדרגה שבה עולה הנשמה.

וזהו שבשבת היא עליית הכלים, שענינו בעבודה הוא העבודה שמצד הגוף – לפי שבשבת היא עליית כל העולמות, גם עולם הזה. וכידוע שבימי החול חיות העולם הוא מעולם העשייה, ובשבת עולה למעלה יותר – בחוץ לארץ עד עולם היצירה, ובארץ ישראל עד עולם הבריאה. ועליה זו פועלת זיכוך גם בגשמיות העולם,

שלכן אמרו רז"ל "פרש שבתכם לא קאמר" (= ענין פסולת האכילה הגשמית, היוצאת מן האדם לאחר עיכול המזון, לא נאמר לגבי אכילה בשבת, כי אם לגבי האכילה בחגים). ואם שבת פועלת זיכוך ועלי' בכללות העולם, כל שכן וקל וחומר שפועלת זיכוך ועליה בגופו ונפשו הבהמית של איש ישראל. וזהו ענין עליית הכלים ביום השבת – העבודה שמצד הגוף.

ועל דרך זה היא גם מעלת שבת תשובה על שאר עשרת ימי תשובה (כמעלת כל שבת על ימות החול) – שבשבת תשובה נעשה זיכוך ועליית הגוף וגשמיות העולם לאותה מדרגת העלי' של עשרת ימי תשובה (שאז הקב"ה הוא "בהמצאו... בהיותו קרוב"), משא"כ בימי החול של עשרת ימי תשובה העליה היא רק להנשמה.

תשובה על חטאים ותשובה בקדושה גופא

ומעלה יתירה בקביעות שנה זו, ששבת תשובה חל תיכף לאחר ראש השנה, בלי הפסק של ימות חול בינתיים: ישנם שני אופנים בעבודת התשובה: (א) תשובה על חטאים ועוונות, (ב) תשובה בקדושה גופא, היינו לשוב ולעלות ממדרגה למדרגה נעלית יותר. ועל דרך שמצינו בענין הטבילה, שיש טבילה מטומאה לטהרה, ויש טבילה בטהרה גופא, כדי להגיע למדרגה נעלית ביותר בטהרה, וכמו חמש טבילות של כהן גדול ביום הכיפורים.

ובנדון דידן (=ובענינו): התשובה של ראש השנה יש בה גם תשובה על חטאים ועוונות, כמ"ש הרמב"ם לענין תקיעת שופר דראש השנה: "אף על פי שתקיעת שופר בראש השנה גזרת הכתוב, רמז יש בו כלומר – עורו ישנים מתרדמתכם בהבלי הזמן וכו'" (כפי שמבאר

שיעור התשובה

וזוהו גם מה שכתוב בהפטרות שבת תשובה "שובה ישראל עד הוי' אלקיך", ופירש הרבי הקודם, אדמו"ר הרי"צ בשם אדמו"ר הזקן, ששיעור התשובה הוא, עד ש"הוי'" יהיה "אלקיך" – כחך וחיותך, ובשם הוי' גופא – מדריגה היותר נעלית שבו, שהוא הוי' שאין לו נקודות ואין לו פירוש, הוי' שבעצמות – הנה שם הוי' זה יהי "כחך וחיותך", והיינו, שתהי' התגלות העצמות למטה, ויהי' נראה לנשמה בגוף, ובעיני בשר.

בפרטיות בג' הלשונות). אבל התשובה של שבת תשובה – כשבאה תיכף לאחר ראש השנה הרי זו **תשובה בקדושה גופא**, דכיון שאין שום הפסק של ימות החול בינתיים, הרי לא שייך ענין התשובה על חטאים. וכיון שבשבת היא העלי' גם בגשמיות העולם (כנ"ל), נמצא, שבשבת תשובה הבאה תיכף אחרי ראש השנה, גם העליה של גשמיות העולם היא למדריגת **התשובה שבקדושה גופא**, שהיא מדריגה נעלית ביותר.

(מעובד מתוך שיחת יום ב' דראש השנה ה'תשי"ד)

The screenshot shows the Tanya website interface. At the top, there's a navigation bar with links like 'דאס', 'פאקט', 'אונטער', 'הויז', 'הויז', 'הויז', 'הויז', 'הויז', 'הויז', 'הויז'. Below this is a large video player showing a Torah lesson with a man in a black hat and white beard. To the right of the video player is a calendar for the month of Tishrei 5778. Below the video player is a grid of 12 video thumbnails, each with a title and a small image. To the right of the grid is a QR code. At the bottom of the page, there are more links and a footer.

התחדשנו!

בואו לבקר

באתר המשודר

Www.tanyaor.com

'פדיון כפרות' – מנהג ה'כפרות', נוהגים לקיימו בעשרת ימי תשובה, ובפרט בזמן המובחר לכך בערב יום הכיפורים לפנות בוקר. המנהג מבטא את משאלתנו כי יסלח לנו ה' על כל חטאינו תמורת התרנגול או הכסף שאנו נותנים 'במקומנו' וישמש 'כפרה' תחתנו. נוהג לקיים את המנהג בתרנגול אחד לזכר ובתרנגולת אחת לנקבה (אפשר להסתפק בתרנגול אחד לכל בני הבית ותרנגולת אחת לכל בנות המשפחה). לאשה הרה נוטלים בעבורה שלושה עופות – שתי נקבות וזכר אחד (תרנגולת אחת עבור עצמה ועוד שניים בשל אי הודאות לגבי מין העובר).

אוחזים את התרנגול או הכסף ביד ימין ואומרים את הנוסח המודפס בסידור התפילה ובמחזור, למן "בני אדם יושבי חושך וצלמוות" עד "מצאתי כופר". אזי מסובבים שלוש פעמים את התרנגול או הכסף מעל הראש ובתוך כך אומרים: "זה חליפתי, זה תמורתי, זה כפרתי, זה התרנגול (או הכסף) ילך למיתה (ובכסף – ילך לצדקה) ואני אלך לחיים טובים ארוכים ולשלום". וחוזרים על כל זאת שלוש פעמים. מיד לאחר הכפרות, מביאים את התרנגולים לשחיטה בפיקוח ובנוכחות שוחט מוסמך. ומצווה לכסות את הדם בעפר ולברך: "ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם אשר קידשנו במצוותיו וציונו על כיסוי הדם בעפר". לאחר מכן מנקים ו'מכשירים' את העופות ומעבירים אותם למשפחות נזקקות.

'כפרות' על כסף – יש הנוהגים לקיים את מנהג הכפרות עם כסף שתורמים לצדקה. נוהג לקחת סכום סמלי (לפחות ח"י שקלים – 18 ש"ח) עבור כל נפש מבני הבית, הנקרא בשם "פדיון כפרות". אומרים כנזכר לעיל את פסוקי ה"כפרות" ומסובבים את הכסף מעל הראש שלוש פעמים (בקיום המנהג בכסף, אומרים זה "הכסף ילך לצדקה"). את הכסף מעבירים לעניים או למוסדות צדקה.

ניתן להעביר את כסף "פדיון הכפרות" לעמותת "תניא – מודעות עצמית ביהדות".

לפרטים: 052-5-675-770

הסיפור השבועי

לרחם עמו ביום דין

להתמהמה יצאו הצדיקים בדרך העולה לשפולי.

התכנסות צדיקים גדולים כאלה מביאה עמה רוממות רוח, אך הפעם חשו הכול במתיחות הכבדה העוטפת את ביקורם. בקול שקט פתח הצדיק משפולי ואמר: "רבותי, לא הייתי מטריח אתכם לבוא לכאן אילו לא היה הדבר נוגע בביקוח נפשות של כלל ישראל".

לאחר הפוגה קצרה הדהים הצדיק משפולי את המתכנסים: "מבקש אני לזמן את הקב"ה לדין תורה!".

הצדיקים נרעדו והביטו ב'סבא' בהשתאות. "זקוק הייתי לבית דין שבו מניין דיינים מומחים", המשיך ה'סבא'. "אמרו לי אם תיענו לבקשתי".

הביטו החברים איש בפני רעהו, והשיבו כאיש אחד: "מוכנים אנו".

כשקיבל את הסכמתם פנה ה'סבא' אל שמשו וביקשו להכריז ליד שולחן 'בית הדין' כי בפקודת העדה הקדושה הנמצאת כאן הוא מודיע, כי רבי אריה לייב בן שרה מזמין את הקב"ה לדין תורה שייערך בעוד שלושה ימים.

לחברי בית הדין הצדיקים הסביר הצדיק משפולי כי על פי הכלל שהתובע הולך אחר הנתבע, הרי מכיוון ש'מלוא כל הארץ כבודו' – נמצא הקב"ה גם בחדר הזה, וממילא יתקיים הדין במקום הנתבע.

בשלושת הימים הבאים הסתגרו הצדיקים ועסקו איש איש בתפילה ובתשובה, מתוך תענית. רק בלילות טעמו מעט.

הגיע מועד ה'דין תורה'. זה אחר זה נכנסו הצדיקים אל החדר ביראה ופחד. אין זה דבר קל לבוא בתביעות כלפי הקב"ה. סופו של דין כזה מי ישורנו. אולם צרת יהודי רוסיה וגדולתו וקדושתו של הצדיק משפולי הכריעו את הכף.

שנים רבות לא ידעה רוסיה רעב כבד כל כך. המחירים האמירו מאוד, ומצרכי מזון בסיסיים נמכרו ביוקר. המצב הזה הכניס את המשק כולו להאטה, והמוני עובדים מצאו את עצמם בלי עבודה.

ליהודי רוסיה זו היתה מכה כואבת במיוחד. באותה עת לא הורשו היהודים לגור בערים הגדולות, אלא בעיירות הקטנות, והם התפרנסו מחקלאות וממתן שירותים לחקלאים. עכשיו נשבר מטה לחמם.

מיום ליום החמיר המצב. במרוצת הזמן החלו העוני והרעב לתת את אותותיהם. מחלות ומחסור בתרופות הביאו לידי מותם של צעירים ומבוגרים.

בימים ההם נודע שמו של רבי אריה לייב, ה'סבא משפולי'. המופתים שהתגלגלו על ידו היו שמימיים, למעלה מדרך הטבע לגמרי.

על דלת ביתו התדפקו יהודים בתחינה שיעתיר לפני ריבון העולמים להעביר את רוע הגזירה. גם חבריו הצדיקים, שהתגוררו בעיירות הסמוכות, שלחו אליו מכתבים דחופים בבקשה לעורר רחמי שמים.

הסתגר הצדיק בחדרו יום תמים, לאחר שקיבל עליו תענית. הוא התעלה לשמי רום, שפך את מרי שיחו בבכי מר, אך שערי התפילות היו נעולים.

בראותו זאת החליט הצדיק לעשות מעשה. עשרה מכתבים שיגר באותו יום לעשרה צדיקים, מזקני האדמו"רים, וקרא להם לבוא בהקדם האפשרי לעיירה שפולי.

אף שבמכתב לא פורטה סיבת ההזמנה הדחופה, הבינו מקבלי המכתבים כי בעת צרה כזאת ודאי יש לצדיק משפולי סיבה מספקת להטריחם לבוא אליו. בלי

לדון בדין לבדם, כמקובל בדיני תורה. לאחר ששקלו ומצאו ראיות לדבריו מכל חלקי התורה, נקרא ה'סבא' לחדר ואב בית הדין השמיע את הפסק:

"מאחר שכל טענותיו של הצדיק רבי אריה לייב בן שרה בצדק יסודן, פוסקים אנו כי על פי דין תורה חייב הנתבע לזון ולפרנס את נשותיהם וילדיהם של כל בני ישראל, ומצד לפנים משורת הדין עליו לפרנס גם את בני ישראל עצמם. בטוחים אנו שאם ייתן להם הקב"ה את כל צורכיהם בגשמיות ורוחניות, יחזרו בתשובה וישובו לעבוד את ה' בכל לבם".

לא עברו ימים אחדים ופתאום באה הישועה: השלטונות הודיעו כי יעבירו לאזור כמויות ענק של תבואה ומצרכי מזון מהמחסנים המרוחקים. הסוחרים, שחששו לאבד את סחורותיהם, מיהרו להוזיל את המחירים. בבת אחת פסק הרעב, וכאשר הגיעו משלוחי הענק של המזון כבר נָּשְׂרו שובע ושפע בכל המדינה. אך לא רבים ידעו כי כל זה קרה בעקבות 'דין התורה' המופלא.

אב בית הדין התבקש לזמן את הקב"ה לדין התורה המתקיים כאן עם התובע רבי אריה לייב בן שרה. אחר כך פנה אל התובע בבקשה להשמיע את טענותיו. הצדיק משפולי פתח ואמר:

"בתפילות ראש השנה אומרים אנו 'אבינו מלכנו'. ממה נפשך, אם הקב"ה אבינו ואנו בניו, מוטלת על האב החובה לדאוג לבניו. ואף אם הבן חטא לפניו, מה אשמים הילדים הרכים?... בכי נסער פרץ מפיו של 'הסבא', אך הוא המשיך:

"ואם לא זכינו, והנהגתו של הקב"ה עמנו היא כמלך כלפי עבדיו, הלוא על פי דין תורה חייב האדון במזונות עבדו העברי, גם אם העבד חטא לפניו. ובפרט שהחטאים עצמם הם באשמת האדון, ששתל בלבו של העבד את יצר הרע..."

כהנה וכהנה האריך הצדיק, פניו לוהטות כאש, ודמעות זולגות מעיניו. ואז פנה אל הדיינים ואמר: "דיינים מומחים, הוציאו לאור את המשפט והכריעו אם הצדק עמי".

בשלב זה יצא ה'סבא' מן החדר והשאיר את הדיינים

(מתוך העלון השבועי **שיחת השבוע**)

עזרו לנו,
להמשיך בעשייה!

טל' 052-5675770

עמותת "תניא - מודעות עצמית ביהדות" צריכה את העזרה שלך!

"זאת התורה אדם" (במדבר יט', ד)

כשם שבאדם ישנם גוף ונשמה, כך גם בתורת ישראל ישנם גוף התורה (פשט הכתוב – 'נגלה') ונשמת התורה (פנימיותה, סודותיה ורזיה – 'נסתר'). במדור זה מובא פרוט נושאי הפרשה על פי 'נגלה', ובמדור שלאחריו יובא ביאורה של נקודה או של מספר נקודות מן הפרשה על פי פנימיות התורה.

נקודות עיקריות בפרשת האזינו

שירת 'האזינו' – עדות נצח בין ישראל לבין ה'

הדברים האחרונים שאומר משה על פי ציווי ה' בפני בני ישראל לפני מותו, מהווים ברית נצחית וזיכרון עולם בענין הקשר והמחויבות העצמיים בינם לבין הקב"ה.

השמים והארץ משמשים למשה כעדים נצחיים לדברי הברית האמורים בפתח שירתו, ככתוב: "האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי".

דברי הברית נקראים על פי ציווי ה' – 'שירה'. וכפי שהדבר בא לידי ביטוי בסגנון המיוחד, הבלתי רגיל, בו נאמרים הדברים. גם צורת כתיבתה של השירה בספר התורה, על פי המסורת שבידינו למן מתן תורה, היא במבנה של שיר, בטורים צרים.

בשירת 'האזינו' מהלל ומשבח משה את הקב"ה, עומד על יחסו המיוחד לעם ישראל ומתאר את הדרך בה לקח לו את ישראל לעם.

בדברי השירה מובלטת כפיות הטובה של בני ישראל, ככתוב "וישמן ישורון ויבעט", שלכן כועס ה' עליהם ומענישם. אולם, בהמשך הדברים מבטיחה השירה כי

בסופו של דבר יעשו ישראל תשובה, והקב"ה יסלח להם ויפרע מכל צריהם.

תורת חיים

לאחר תום דברי השירה, בא נאמרו דברי ברית, תוכחה, עידוד וברכה, עומדים משה ויהושע לפני ישראל ביום מיוחד זה, בו משמשים שני המנהיגים יחדיו. ועתה, לאחר אמירת השירה, פונה משה רבנו אל העם ומבקשם להפנים את הדברים וללמד את התורה לבניהם אחריהם עד עולם.

משה צופה מן ההר אל הארץ המובטחת

ה' מצוה את משה לעלות אל הר העברים, הר נבו, לצפות ממרומי ההר אל הארץ ולסיים בכך את תפקידו ההיסטורי והייחודי. עתה, בגיל 120 שנה מצטוה משה להשקיף בטרם ימות אל הארץ המובטחת שאליה לא יבוא.

ה' מזכיר למשה את חטא 'מי המריבה' שבגינו נגזרה עליו ועל אהרן מיתה במדבר ומבטיחו כי יזכה למיתת נשיקה בדומה לזו של אהרן אחיו.

בקרו אותנו!

www.tanyaor.com

חיבור נעלה בין תשובה לשמחה

נקודות בעיבוד קל מתוך שיחה של הרבי מליובאוויטש

"וידבר משה... את דברי השירה הזאת" (דברים לב,ל)

פרשת האזינו היא אחת השירות שהיו הלויים שרים בבית המקדש, בעת הקרבת קרבן המוסף של שבת. וכך מתאר זאת הרמב"ם: "במוספי שבת אומרים שירת האזינו וחולקין אותה לשישה פרקים... ואומרין פרק בכל שבת. גמרו השירה בשישה שבתות, חוזרין לראש".

שירה זו מכונה 'תושבחתא', מלשון שבח, כי היא מספרת על הטובות והחסדים הגלויים של הקב"ה עמנו. היא אף נכללת בתוך עשר השירות הידועות ששר עם ישראל (את הראשונה שר אדם הראשון, ואת השירה העשירית נשיר ביציאה מהגלות בגאולה האמיתית והשלימה).

שיר או מוסר

כאן מתעוררת שאלה גדולה: תוכנה של שירה זו אינו רק דברי הלל ושבח לבורא העולם. בעצם, רובה מוקדש לדברי תוכחה, אזהרות על עונשים וכדומה. הרמב"ם, בהלכות תפילה, אומר, שקוראים פרשה זו "כדי שיחזרו העם בתשובה". אם כן, איך אפשר לכנותה 'שירה', והלוא תוכחה ושירה הם מושגים מנוגדים זה לזה?!

חלוקת הפרשה לשישה חלקים, שנקראים בשש שבתות, כמפורט ברמב"ם, מגדילה עוד יותר את השאלה. לפי חלוקה זו יוצא, שיש שבתות שבהן קוראים רק את חלקי התוכחה שבפרשה, חלקים שאין בהם כלל דברי שבח והלל לקב"ה. וכי זו שירה?!

המבנה השלם

הדבר יובן לאחר התבוננות מעמיקה יותר במבנה השירה. פרשת האזינו בנויה כמקשה אחת, המספרת בכללותה את כל קורותיו של עם ישראל. השירה נפתחת

בחסדי ה' עם עמו ("מצאהו בארץ מדבר... יצרנהו כאישון עינו"); עוברת להפניית העורף מצד העם ("וישמן ישורון ויבעט"); מגוללת את תוצאות ההתכחשות לקב"ה ("אסתירה פני מהם", "חיציי אכלה במ"); והיא מסתיימת בגאולה השלימה ("הרנינו גויים עמו כי דם עבדיו יקום").

המבנה השלם של השירה מלמד כי גם חלקי התוכחה הם חלק ממסלול דרכו של עם ישראל, המונהג בכל קורותיו על ידי הקב"ה, לעבר שלימות הטוב שיתגלה לעתיד לבוא. היינו שגם חלקי התוכחה, ככל שאר חלקי השירה, מבטאים את חסדי ה' המשגיח על עמו ומובילו בביטחה אל הגאולה השלימה.

שבת - 'תשובה עילאה'

משמעות פנימית זו של שירת האזינו מסבירה גם כן את הקשר של פרשה זו לשבת שובה (שבה חלה לעיתים פרשת האזינו). ההבדל בין התשובה שבימי החולין של עשרת ימי תשובה לתשובה שבשבת שובה, הוא בכך שבימות החול התשובה היא על חטאים, חרטה על עוונות, והיא מכונה 'תשובה תחתונה' ('תשובה תתאה'), הבאה מתוך מרירות הנפש ולב נשבר; ואילו התשובה בשבת היא בדרגה גבוהה יותר, תשובה מתוך שמחה, והיא נקראת 'תשובה עליונה' ('תשובה עילאה').

בשירת האזינו בא לידי ביטוי החיבור הנעלה בין תשובה לשמחה. מצד אחד יש בה דברי תוכחה, שמטרתם לעורר את האדם לתשובה, ועם זאת היא מכונה שירה, משום שיש בה גם שמחה על השגחת ה' ועל חסדיו עם עמו, והיא מביאה לתשובה בדרגה הגבוהה יותר - 'תשובה עליונה'.

(מתוך הספר 'שולחן שבת',

על פי 'ליקוטי שיחות' כרך כ"ד)

חסידות על הפרשה ראש השנה

מסירות נפש יהודית - כתרו של הקב"ה

"ובכן לך הכול יכתירו" (מן התפילה) - כתרו של הקב"ה הוא במסירת נפשנו על קדושת שמו הגדול. "לך הכול - יכתירו", אנו מכתירים את הקב"ה ב"לך הכול".

(רבי צבי מרימנוב)

מעטה חיצוני לחסד פנימי

"לבשו צדקה מעטהו קנאה" (מן התפילה) - 'לבוש' זה המלבוש הפנימי; 'מעטה' זה הלבוש החיצוני. מעשי הקב"ה הם צדקה וחסד בפנימיותם, בתוך תוכם, אבל בחיצוניותם, למראית עין, נראים הם כמעשה של גבורה וקנאה.

(רבי חנוך מאלכסנדר)

שנה חדשה - צמיחה חדשה

בכל שנה בראש השנה צריך האדם לקבל עליו הוספה בשלושת הדברים האלה: הידור במצוות-עשה, זהירות ממצוות לא-תעשה, ותוספת הנהגה טובה.

(הרבי הרי"צ מליובאוויטש)

אהבת ישראל נעלית מיחודים עליונים

בראש השנה המלאכים עומדים ומצפים שיהודי יאמר דברי שבח על חברו. יודעים הם שהקב"ה מתאוה לשמוע דברים טובים על בני ישראל אף יותר מתפילות הצדיקים.

(הרבי המהר"ש מליובאוויטש)

לגעת בעצם הנשמה

מתנה לחג

סדרת ניגוני חב"ד עם הרב יאיר לוב במארז מהודר לכבוד החגים
המארז מכיל 4 דיסקים וחוברת אודות מעלת הניגון

חגנו עם בני נאמן, עצם ונשמה

אפשרות להנחה בהזמנות גדולות

ניתן להזמין לעסקים, מוסדות, בתי חב"ד וביחידים

לכרטיס והזמנות: 052-5675770 • 052-5652770

גם ביו-טיוב ובפייסבוק:
בלוגים מצולמים וניגונים (באיכות HD)

סדר התנ"ך

עודה ראשונה לנפש

תניא
מודעות
עצמית
ביהדות

YouTube f

שבת שלום!!!

כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה!

ליקוט, רעיונות, כתיבה ועימוד: חי דמארי
כתיבה, עריכה, והגהה: הרב יאיר כלב
להערות, הארות, הצעות או תיקונים, אנא כתבו לנו

tanyaor4u@gmail.com

הרבי מליובאוויטש הנהיג ועודד שכל אשה ובת (מגיל רך ביותר ולפחות מגיל 3) תדלקנה נרות שבת וחג.

צאת השבת	כניסת השבת	ראש השנה	עיר
19:06	17:55	17:58	י-ם
19:08	18:10	18:13	ת"א
19:08	18:01	18:04	חיפה
19:09	18:13	18:15	ב"ש

נהנתם? העבירו הלאה, ליזכות עוד ועוד יהודים בהרחבת המודעות למקורותינו.

נא לשמור על קדושת הגליון